

Latvijas Republikas Valsts prezidenta kanceleja Prezidenta preses dienests

Pils laukums 3, Rīga-50, LV-1900, tālr. 7092122, fakss 7320404,
prese@president.lv, www.president.lv

Valsts prezidentes Vairas Vīķes-Freibergas uzruna atjaunotā brīvības pieminekļa svinīgajā atklāšanā 2001.gada 24.jūlijā.

Brīvības piemineklis tika atklāts 1935. gada 18. novembrī, par godu Latvijas brīvības cīnītājiem un par prieku un lepnumu jaundzimušajai Latvijas valstij. Šis tēlniecības un arhitektūras šedevrs tik veiksmīgi akmeņi iekalis tautas dziļākās un svētākās jūtas, ka tas uz visiem laikiem sevi iezīmēja ne tikai Rīgas ainavā, bet arī tautas dvēseles panorāmā.

Tikai 5 gadus pēc pieminekļa atklāšanas, Latvijas neatkarības cīņās tik dārgi atpirktā brīvība atkal tika zaudēta, taču piemineklis palika savā vietā. Kara laika okupācijas nāca un gāja, Staļina, Hruščova, Brežņeva un citi laiki nāca un gāja. Piemineklis palika. Varēja tam apbūvēt apkārt trolejbusu līnijas, varēja stāstīt pasaciņas par māti Krieviju, kas tur trīs Baltijas republikas savās rokās, piemineklis palika kā mēma liecība tam, ka jēdzienus Tēvzeme un Brīvība tik viegli nevar izdzēst no cilvēku sirdīm un atmiņām. Atbrauca kaut vai jaunlaulātie savā kāzu dienā, un foto albūmā iegulās attēls ar jauno pāri limuzīnā, ar vārdiem "Tēvzemei un Brīvībai" kā fona sauklim jaunas latviskas ģimenes nodibināšanai.

Kad piemineklis tika celts trīsdesmitajos gados, to neuzcēla viss valsts, bet gan tauta. Katrs centās piedalīties, katrs skolnieks turēja par goda lietu arī savus santīmus lietot šim cēlajam mērķim. Un tad, kad beidzot Brīvības tēls pacēlās pāri Rīgas jumtiem ar savām trīs zelta zvaigznēm rokās, tad katrs varēja ar lepnumu sacīt - tas ir mans piemineklis, tā ir mana tēvzeme, ko tas sargā, tā ir mana brīvība, ko tas pasludina.

Gāja gadi un laika zobs darīja savu. Piemineklis pārcieta un pārdzīvoja, līdz Latvija atkal kļuva brīva, bet nu gan tam bija pienācis laiks saņemt palīdzību no speciālistu rokām, lai nodrošinātu tā nākotni tīri fiziski, kā arhitektoniskam veidojumam. Un atkal to izdarīja tauta pati pēc savas iniciatīvas, pati par saviem līdzekļiem. Ne valsts, ne Rīgas pilsēta, bet tauta. Ja kāds vēl nav paguvis Brīvības pieminekļa fondam ziedot, tad vēl ir laiks. Kaut vai dažus santīmus, ne vairāk - kā simbolu savam atbalstam un savai līdzdalībai. Tā, lai katrs atkal varētu teikt - tas ir mans piemineklis, tas stāv par manu Tēvzemi un par manu Brīvību.

Šodien piemineklis ir no jauna piedzimis, šķīstījies un attīrījies. Pamati atkal ir nostiprināti, gadu desmitos uzkrātie sārņi ir nomazgāti, apsūbējušam metālam atjaunota dabīgā platīna, zvaigznes no jauna ir apzeltītas. Tagad - raugoties uz šo atjaunoto pieminekli, mēs varam sev vaicāt - kā tad ir ar mums pašiem? Vai arī mēs esam gatavi iziet šķīstīšanos un atdzimšanu? Vai esam gatavi paši sevī ieprogrammēt šo devīzi - Tēvzemei un Brīvībai? Tā, lai tie nebūtu tikai tukši vārdi un vietā un nevietā lietoti saukļi, bet gan kvēloši ideāli, kas dziļi ierakstīti sirdī, kas vada un apgardo ikkatru mūsu soli?

Daudzi droši vien atcerēsies tos skaistos Trešās Atmodas gadus, kad Brīvības piemineklis kļuva par tautas brīvības ilgu un nākotnes cerību tādu kā kondensatoru. Katrs, kas varēja, nolika savu ziedu pie pieminekļa, vai tās būtu greznas rozes, vai orhidejas, vai vienkāršas Latvijas lauku un pļavu puķītes, vai pilsētas dzīvoklī uz palodzes izaudzināti ziedi. Kā senāk mūsu senči nesa ziedokli uz svētvietām, tā tad mēs nācām ziedot brīvības gaidās. Pie pieminekļa sakrājās tik daudz cēlu, dižu un dziļi pārdzīvotu jūtu, ka visi tā akmeņi it kā uzlādēja šo pozitīvo domu un jūtu lādiņu. Šī aura piemineklim bija tik stipra, ka to kā taustāmu klātbūtni jau pa gabalu varēja manīt. Un jo vairāk nāca ļaudis atdot godu brīvības ideālam, jo vairāk gulās ziedi kā tēvzemes mīlestības apliecinājums, jo vairāk

uzkrājās šis garīgā spēka lādiņš, ko pieminekļa smaile tad gluži kā radio vai televīzijas antena noraidīja Visuma tālēs. Un bija tā, it kā pa šo antenu tautas ilgas un cerības uzkāpa taisnā ceļā pie Dieviņa debesīs.

Brīvības piemineklis tika celts par godu tiem kas, tēvzemes mīlestības mudināti, krituši brīvības cīņās. Brīvības piemineklis šodien stāv kā atgādinājums tam, ka šī cīņa nekad nav galā un nebeigsies, un ka tajā ir jāiesaistās visiem, ne tikai karavīriem kaujas laukā, ne tikai bruņotiem spēkiem. Pieminekļa sānos mēs redzam Važu Rāvēju, kas kailām rokām, ar milzīgu spēku, sarauj verdzības un apspiestības važas. Šīs važas nav tikai svešu varu un valdnieku simbols. Šodien tās ir kļuvušas zīmīgas kā mūsu pašu iekšējās nebrīves simbols. Patlaban baudām tādu vēsturiskās atelpas brīdi, kad esam valstiski brīvi un spējīgi paši pār sevi lemt un valdīt. Bet vai esam tam tiešām gatavi? Vai mūs vēl nežņaudz mūsu pašu baiļu, bažu un pašnožēlu važas? Vai mūs nenomāc mūsu glāvējums, slinkums, nevīžība un neizdarība? Vai mūs vēl nesmacē mūsu pašu alkatība, mantrausība, negausība, negodīgums, nenovīdība, skaudība un skopums?

Šeit nu stāv atdzimušais Brīvības piemineklis, gatavs atkal kļūst par mūsu augstāko centienu kondensatoru, gatavs atkal kā antena mūsu labākās domas un karstākās vēlēšanas noraidīt debesīs. Bet kur ņemsim to pozitīvo enerģiju, to garīgo spēku, to dvēseles enerģiju, kas tam vajadzīga? Kur citur, ja ne mūsos pašos. Visupirms katrs pats sevī, savas sirds dziļumos, to pašu domu, to pašu vēlmi, to pašu augstāko ideālu. Tad, visiem to saliekot kopā, visiem noskaņojoties uz tā paša viļņu garuma, tad radīsies tāds spēks, kam nekas vairs nevarēs stāties pretī. Gluži kā toreiz, Trešās atmodas laikos. Neraudāsim un nezūdīsimies par to - kur tie laiki ir pazuduši? Iedegsim atkal to pašu kvēli savās sirdīs, un būs mums vēl viena atmoda, vēl labāka par iepriekšējo!

Raugiet šo brīvības tēlu, pieminekļa pašā augstākā smailē. Viņa ir jauna, gluži kā mūsu atjaunotā valsts. Viņa ir vingra un spēcīga. Savu tēvzemi viņa netur kā kuslu zīdaini pie krūts, vai kā nevarīgu bērnu klēpī. Nē, savas tēvzemes trīs zvaigznes viņa ceļ augstu, augstu gaisā, galvai pāri, debesīs iekšā un saulei pretī. Tālu lejā tek ļaudis kā sīku skudriņu straume, katrs savās gaitās, katrs savu rūpju un raižu nomākts, katrs piesiets pie zemes. Bet viņa mums liek atcerēties, ka mēs neesam skudriņas, mēs esam brīva tauta. Viņa mūs aicina pacelt acis uz debesīm, viņa mūs mudina savā garā pacelties uz augšu pa savas dvēseles garīgo vertikāli. Viņa stāv taisnu muguru, ar mierīgā pašapziņā taisni turētu galvu. Paceltās rokas tai nekad nenogurst, turot augstu Latvijas vārdu un slavu. Un trīs zvaigznes mirdz un mirdzēs tik ilgi, kamēr vien mūsu sirdīs spēs kvēlot paļāvība uz saviem spēkiem, ticība nākotnei, un mīlestība uz savu tēvzemi un tautu.